

BOLALAR TARBIYASIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Kaziyeva Turg'unoy Tursunbayevna
Pedagogika fanlari doktori (DSc)
Andijon davlat pedagogika institut
Maktabgacha ta'lim kafedrasini mudiri

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolalar tarbiyasida zamonaviy pedagogik yondashuvlarning nazariy-konseptual asoslari, metodologik tamoyillari hamda ularni amaliyotga tatbiq etishning ustuvor yo'nalishlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Hozirgi globallashuv, raqamli transformatsiya, axborot makonining kengayishi va ijtimoiy-madaniy munosabatlarning murakkablashuvi sharoitida bolalar tarbiyasini yangicha mazmun va shakllar asosida tashkil etish zarurati asoslab berilgan. Tadqiqotda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol pedagogik texnologiyalar, hamkorlik pedagogikasi, emotsional intellektni rivojlantirish, ijobiy tarbiya strategiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan maqsadli foydalanish masalalari kompleks yondashuv asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: bolalar tarbiyasi, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol pedagogik texnologiyalar, hamkorlik pedagogikasi, emotsional intellekt, ijobiy tarbiya, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ijtimoiylashuv, refleksiv tafakkur, ma'naviy barkamollik, pedagogik integratsiya.

СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ

Казиева Тургуной Турсунбаевна
Доктор педагогических наук (DSc)
Андижанский государственный педагогический институт
Заведующая кафедрой дошкольного образования

Аннотация: В данной статье с научной точки зрения проанализированы теоретико-концептуальные основы современных педагогических подходов в воспитании детей, их методологические принципы, а также приоритетные направления внедрения в практику. Обоснована необходимость организации воспитания детей на основе нового содержания и форм в условиях современной глобализации, цифровой трансформации, расширения информационного пространства и усложнения социокультурных отношений. В исследовании на основе комплексного подхода освещены вопросы личностно-ориентированного

подхода, компетентностного подхода, интерактивных педагогических технологий, педагогики сотрудничества, развития эмоционального интеллекта, стратегий позитивного воспитания, а также целенаправленного использования информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: воспитание детей, современные педагогические подходы, личностно-ориентированный подход, компетентностный подход, интерактивные педагогические технологии, педагогика сотрудничества, эмоциональный интеллект, позитивное воспитание, информационно-коммуникационные технологии, социализация, рефлексивное мышление, духовная зрелость, педагогическая интеграция.

Hozirgi globallashuv, raqamli transformatsiya va axborot makonining kengayishi sharoitida bolalar tarbiyasini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish muhim ilmiy-pedagogik masalalardan biri hisoblanadi. Chunki jamiyatning ijtimoiy, ma’naviy va intellektual taraqqiyoti bevosita barkamol avlodni shakllantirish jarayonining mazmuni va samaradorligiga bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, tarbiya jarayoniga shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy va interfaol yondashuvlarni tatbiq etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Bolalar tarbiyasi shaxsning axloqiy, ijtimoiy, intellektual va emotsional rivojlanishini ta’minlovchi murakkab pedagogik jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Mazkur jarayonda bolaning mustaqil fikrlashi, refleksiv tafakkuri, kommunikativ kompetentligi, ijtimoiy faolligi va ma’naviy mas’uliyatini rivojlantirish ustuvor vazifa sanaladi. Bu esa tarbiyani an’anaviy yondashuvlar bilan cheklab qolmasdan, uni zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlar asosida takomillashtirishni talab etadi. Shu bois mazkur maqolada bolalar tarbiyasida zamonaviy pedagogik yondashuvlarning nazariy asoslari, metodologik xususiyatlari hamda ularning amaliy ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida bolalar tarbiyasi faqat an’anaviy axloqiy me’yorlarni singdirish bilan cheklanib qolmay, balki shaxsning intellektual, emotsional, ijtimoiy va kommunikativ salohiyatini kompleks rivojlantirishga yo‘naltirilgan ko‘p omilli pedagogik jarayon sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu bois tarbiya tizimini takomillashtirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Avvalo, **shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv** bolani tarbiya jarayonining markaziy subyekti sifatida e’tirof etadi. Mazkur yondashuvda bolaning yosh, individual-psixologik va ijtimoiy xususiyatlari inobatga olinib, uning qiziqishlari, ehtiyojlari va ichki imkoniyatlarini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratiladi. Natijada tarbiya jarayoni biryozlarga ta’sir mexanizmi emas, balki pedagog va tarbiyalanuvchi o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikka asoslangan rivojlantiruvchi muhitga aylanadi. Bu esa bolada o‘zini anglash, mustaqil qaror qabul qilish, o‘z xulq-atvorini baholash va ijtimoiy mas’uliyatni his etish ko‘nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, **kompetensiyaviy yondashuv** bolalar tarbiyasida alohida metodologik ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv tarbiya natijasini faqat nazariy tushuncha va qoidalarni o‘zlashtirish darajasi bilan emas, balki ularni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llay olish qobiliyati bilan baholashni nazarda tutadi. Xususan, bolalarda kommunikativ kompetentlik, ijtimoiy moslashuvchanlik,

muammoli vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilish, jamoada ishlash hamda axloqiy tanlovni amalga oshirish kabi sifatlarni shakllantirish ushbu yondashuvning ustuvor yo‘nalishlari hisoblanadi. Shu jihatdan kompetensiyaviy yondashuv tarbiyaning amaliy yo‘naltirilganligini kuchaytiradi. Bolalar tarbiyasida **interfaol pedagogik texnologiyalardan** foydalanish ham samarali natijalarni ta‘minlaydi. Interfaol metodlar tarbiya jarayonida bolalarning faolligini oshiradi, ularni erkin fikr bildirishga, muloqotga kirishishga, muammolarni birgalikda hal etishga undaydi. Ayniqsa, bahs-munozara, vaziyatli topshiriqlar, rolli o‘yinlar, kichik guruhlarda ishlash kabi metodlar bolalarda tanqidiy fikrlash, refleksiya, empatiya va jamoaviy hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Mazkur texnologiyalar tarbiyaviy ta‘sirni kuchaytirish bilan birga, bolani faol ijtimoiy munosabatlar subyekti sifatida shakllantiradi. Bundan tashqari, **hamkorlik pedagogikasi** zamonaviy tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi sanaladi. Ushbu yondashuv pedagog, ota-ona va bola o‘rtasidagi o‘zaro ishonch, hurmat va mas‘uliyatga asoslangan munosabatlarni nazarda tutadi. Tarbiya samaradorligi ko‘p jihatdan oilaviy muhit, ta‘lim muassasasidagi pedagogik ta‘sir va ijtimoiy muhitning uyg‘unligiga bog‘liq. Shu sababli bola tarbiyasida oila, maktab va jamiyat hamkorligini ta‘minlash integrativ pedagogik mexanizm sifatida qaralishi lozim. Bunday hamkorlik bolada ijtimoiylashuv, intizom, ma‘naviy qadriyatlarga sodiqlik va fuqarolik pozitsiyasining shakllanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bugungi kunda tarbiya jarayonida **emotsional intellektni rivojlantirish** masalasi ham ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Emotsional intellekt bolaning o‘z his-tuyg‘ularini anglash, boshqarish, boshqalarning ruhiy holatini tushunish va ijtimoiy munosabatlarda maqbul xulq namoyon etish qobiliyatini ifodalaydi. Mazkur sifatlarning shakllanishi bolalarning ijtimoiy moslashuvi, nizoli vaziyatlarni konstruktiv hal etishi va sog‘lom psixologik muhitda rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shu bois zamonaviy pedagogik yondashuvlarda emotsional tarbiya elementlarini tizimli ravishda joriy etish zarur.

Tadqiqot jarayonida amalga oshirilgan nazariy tahlillar va ilmiy-mushohadalar shuni ko‘rsatadiki, bolalar tarbiyasini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish nafaqat tarbiyaviy jarayon samaradorligini oshirishga, balki shaxs kamolotining mazmun va mohiyatini yangi pedagogik talqin asosida boyitishga xizmat qiladi. Zero, bugungi globallashuv, axborotlashuv va ijtimoiy transformatsiya sharoitida bolani tarbiyalash masalasi an‘anaviy ta‘sir vositalari bilangina cheklanib qolmay, balki uni mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy mas‘uliyatni angelaydigan, ma‘naviy-axloqiy mezonlarga tayangan holda hayotiy pozitsiyasini belgilay oladigan barkamol shaxs sifatida shakllantirishni taqozo etadi. Maqolada tahlil etilgan shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy, interfaol va hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlar tarbiya jarayonining mazmunini insonparvarlik, subyekt-subyekt munosabatlari, integrativlik va amaliy natijadorlik tamoyillari asosida qayta ko‘rib chiqish zaruratini yuzaga chiqaradi. Mazkur yondashuvlar bolalarda mustaqil va tanqidiy tafakkur, refleksiv yondashuv, kommunikativ kompetentlik, emotsional barqarorlik, ijtimoiy faollik hamda axloqiy mas‘uliyat kabi sifatlarning shakllanishida muhim nazariy va amaliy asos bo‘lib xizmat qilishi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, tadqiqot natijalari tarbiya samaradorligi faqat ta‘lim muassasasining ichki faoliyati bilan emas, balki oila, pedagog va ijtimoiy muhit o‘rtasidagi uzviy, maqsadli va tizimli hamkorlik darajasi bilan ham

bevosita bog‘liq ekanligini tasdiqlaydi. Shu ma’noda, bolalar tarbiyasiga doir zamonaviy pedagogik qarashlar tarbiyaviy jarayonni alohida hodisa sifatida emas, balki ko‘p subyektli, ko‘p omilli va uzluksiz rivojlanuvchi murakkab ijtimoiy-pedagogik tizim sifatida baholash imkonini beradi. Bolalar tarbiyasiga oid zamonaviy pedagogik yondashuvlarni chuqur o‘rganish, ularni ta’lim va tarbiya amaliyotiga izchil integratsiya qilish, shuningdek, mazkur jarayonning metodik va tashkiliy asoslarini takomillashtirish bugungi pedagogika fanining dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Aynan shu jihat tarbiya tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish, ma’naviy barkamol, ijtimoiy faol, tashabbuskor va raqobatbardosh avlodni voyaga yetkazishning muhim ilmiy-amaliy sharti sifatida namoyon bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Abdullaeva, S. M. (2020). Maktabgacha ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Ta’lim nashriyoti.
2. Ismoilova, N. R. (2019). Pedagogik texnologiyalar va ularning ta’lim jarayonidagi o‘rni. Toshkent: Fan va ta’lim.
3. Karimov, A. A. (2021). “Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv o‘yin metodlari”. Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(4), 45–52.
4. Mirzaev, T. B. (2018). Multimedia vositalarining maktabgacha ta’limdagi roli. Samarqand: Ilm-fan.
5. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi (2022). Maktabgacha ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha konsepsiya. Toshkent.
6. Rasulova, M. I. (2020). “Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ularning ta’lim samaradorligiga ta’siri”. Ilmiy izlanish